

Piret Raud

Prismuknjene Zgodbe

PREDLOGI ZA PRIPRAVO NA OGLED PREDSTAVE

Predstava *Prismuknjene zgodbe* je kolaž šestih kratkih zgodb iz istoimenske knjige estonske pisateljice Piret Raud. V predstavi spoznamo junake, ki s svojimi dejanji tako pretiravajo, da postanejo prismuknjeni. Vse se začne z županom, ki neznansko rad odkriva obeležja in spomenike. Spoznamo Lizo, katere izmišljotine odraslim povzročajo težave. Pa tudi poslušnega vojaka, ki izpolni vsako povelje. Super fin snežak odkrije svoje mesto na svetu. Princesa pa kljub svoji bojeviti naravi najde ljubezen. In na koncu, ko župan odkrije spomenik, spoznamo, da je vse skupaj več kot samo še en kip. Toda le otroci bodo vedeli, za kaj v resnici gre.

Gradivo pripravila

Tanja Lužar in Anže Virant

Lutkovno
gledališče
Maribor

VODILA ZA OBRAVNAVO PO OGLEDU

Iz knjige na oder

Knjiga *Prismuknjene zgodbe* estonske avtorice Piret Raud je zbirka tridesetih zgodb. Junaki teh zgodb so prav vsi prismuknjeni, vendar prijazni, vsaka zgodba posebej pa odpira drugačen, na glavo obrnjen pogled na svet. V času, v kakršnem živimo, je takšen pogled zagotovo nujno potreben, hkrati pa pomeni pobeg v nek drug svet, v katerem se nam razkriva drugačna, a zato nič manj resnična resnica.

Režiserka Jelena Sitar Cvetko je za uprizoritev izbrala šest zgodb, ki so večplastne in nagovarjajo slehernega gledalca, ne glede na starost. O uprizoritvi je povedala:

»V cirkusu prismuknjenih junakov boste, drago občinstvo, lahko videli razna čudesa! Med njimi: lažnivo Lizo, poslušnega vojaka, najfinejšega snežaka, neustrašno princeso v spopadih z zmaji, Ernesta, ki bo zrasel v nebo pred vašimi očmi ... Vse je neverjetno. Ni res, pa je.«

Kolaž

Uprizoritev *Prismuknjene zgodbe* je, kot smo že zapisali, kolaž šestih zgodb.

Kolaž lahko pomeni dve podobni stvari: lahko je slikarska tehnika, ki se jo ustvarja z lepljenjem manjših koščkov papirja, blaga, izrezkov iz časopisa, delov fotografij ...; lahko pa pomeni filmsko ali gledališko delo, ki je narejeno iz različnih delov, ki skupaj sestavijo novo zgodbo.

IZZIV Pogovorite se o kolažu. Poizkusite, če lahko iz več različnih zgodb ustvarite novo. Ali pa izdelajte umetniški kolaž iz različnih materialov.

Lutke v uprizoritvi

V predstavi *Prismuknjene zgodbe* lahko vidite kar nekaj različnih lutkovnih tehnologij. Nastopajo ročne lutke (princesa in vitez), ki si jih animatorji nataknejo na roko. Posebnost ročnih lutk je, da zmorejo nekaj, česar druge lutke ne morejo – lahko primejo stvari.

Se spomnite, kaj v predstavi držita princesa in vitez?

NAMIG Palico, skodelico, rože in skodelico.

K ročnim lutkam sodijo tudi mimične lutke, ki lahko odpirajo usta.

A ste opazili, katera lutka je odpirala usta?

NAMIG Zmaj.

V zgodbi z naslovom *Lažniva Liza* se Lizina domišljija vizualizira z

dvodimenzionalnimi oziroma ploskimi lutkami. Ploske lutke vidimo tudi pri zgodbi o super finem snežaku.

Župan, general in babica so namizne lutke, ki so ime dobile po njihovi igralni površini – mizi. Poslušni vojak pa se na koncu, ko spleza na luno, spremeni v senčno lutko.

Scenografija

Ali vas je scenografija (igralni prostor) v predstavi na kaj spomnila? Morda na čuden kip? Na nenavadno otroško igralo? Ali pa na betonsko ribo? Vse to in še več ... Scenografija predstave je hkrati tudi igralni prostor, je ves svet, kjer živijo junaki *Prismuknjenih zgodb*. Lutke in igralci kukajo skozi luknje, plezajo po skulpturi, ki je včasih ogromno Ernestovo telo, včasih pa uniforma, na katero vojak šiva svoje gumbe

...

Navdih za scenografijo so ustvarjalci predstave našli v prav posebni skulpturi, ki stoji v ljubljanskem parku Tivoli. Skulpturo z naslovom *Riba – igralo* je med letoma 1958 in 1959 ustvarila arhitektka in kiparka Vladimira Bratuž Furlan - Laka. Kip tako ni namenjen samo muzejskemu ogledovanju od daleč, temveč služi tudi kot igralo, kjer so se igrale in se še igrajo mnoge generacije otrok. Tako je tudi v *Prismuknjenih zgodbah* – umetniška skulptura, ki jo izjemno resno odpre župan, postane igrišče in s tem prostor nešteti lutkovnih in otroških zgodb.

Glasba v predstavi

V predstavi je vsa glasba izvajana v živo. To pomeni, da igralci na odru pojejo in igrajo inštrumente. Pri tem uporabljajo veliko različnih inštrumentov. Se spomnite, katere?

Kazu je eden redkih membranofonov, ki lahko spreminjajo ton. Izhaja iz pisčika (angleško swazzle), ki se je uporabljal pri tradicionalnih predstavah z ročnimi lutkami.

Trobenta sodi med trobila in ima dolgo zgodovino; trobente so našli celo v Tutankamonovi grobnici!

Ukulela je majhno brenkalo s štirimi strunami. V havajskem jeziku ukulele pomeni »skakajoča bolha«, kar dobro opisuje premikanje prstov pri igranju nanjo.

Kalimba sodi med idiofone, glasbila brez membrane, ki ob udarcu vibrirajo in tako proizvajajo zvok. Prihaja iz Zimbabveja in je moderna reinterpretacija tradicionalnega glasbila mbira.

Zvončki ali **metalofon** je vrsta tolkal, ki je zelo podoben ksilofonu, le da so njegove ploščice namesto iz lesa narejene iz kovine.

Piščal je eno najstarejših glasbil, ki jih je izumil človek. Neandertalčeva piščal, najdena v jami Divje babe v Sloveniji, je najstarejše najdeno glasbilo na svetu!

Melodika je inštrument s tipkami. Deluje podobno kot orglice – ko vanjo pihnemo, naša sapa zatrese jeziček, ki proizvede zvok.

PREDSTAVITEV EKIPE

Piret Raud, avtorica knjige

Piret Raud (1971) je priljubljena in priznana estonska pisateljica in ilustratorica otroških knjig. Leta 1995 je magistrirala na estonski akademiji umetnosti. Odtlej živi in dela v Talinu; ilustrirala je več kot 50 knjig, napisala 21 knjig za otroke ter tri romane in zbirko kratke proze za odrasle. Njene knjige so prevedene v več kot 15 jezikov, nekaj jih je vključenih v katalog Bele vrane ali uvrščenih na častno listo IBBY. Za svoje delo je prejela številne nagrade doma in v tujini, nominirana pa je bila tudi za dve najprestižnejši nagradi na področju otroške književnosti: trikrat za nagrado Hansa Christiana Andersena in šestkrat za spominsko nagrado Astrid Lindgren.

Jelena Sitar Cvetko, režiserka

Jelena Sitar Cvetko je po študiju dramaturgije na AGRFT profesionalno gledališko pot posvetila lutkovnemu gledališču, v katerega jo je vpeljal pisatelj Lojze Kovačič.

Debitirala je z adaptacijo Klemenčičevega *Doktorja Fausta* (LGL, 1982) v sodelovanju z Igorjem Cvetkom ter do danes podpisala več kot petdeset režij v poklicnih in neinstitucionalnih gledališčih. Predstava *Doktor Faust* je danes stara 25 let, obšla je dober del sveta in igra jo že peta zasedba. Z Igorjem Cvetkom sta ostala ustvarjalni tandem in leta 1979 ustanovila lutkovni laboratorij Zapik, ki je postal komorno lutkovno gledališče, znano po svojih minimalističnih in interaktivnih predstavah. Jelena Sitar Cvetko je bila urednica revije *Lutka*, svetovalka za gledališče in lutkarstvo na JSKD in umetniška vodja Lutkovnega gledališča Ljubljana, programsko je vodila Hišo otrok in umetnosti, danes pa dela kot visokošolska učiteljica – docentka na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem v Kopru. Z Lutkovnim gledališčem Maribor je prvič sodelovala leta 1984 in si z režijo predstave *Lesena zgodba* prislužila jugoslovansko priznanje za mlade umetnike 7 sekretarjev SKOJ-a. Sledilo je še devet uprizoritev, med njimi tudi večkrat nagrajena uspešnica *Ko je Šlemil šel v Varšavo*, nazadnje pa je v LGM režirala leta 2019, ko je na oder postavila predstavo *Možiček žebliček*, kolaž sedmih kratkih zgodb iz zbirke *Zgodbe iz mesta Rič-Rač* Lojzeta Kovačiča.

Damijan Stepančič, avtor likovne podobe

Damijan Stepančič je že kot dijak objavljaj stripe v revijah *PIL* in *Ciciban*, nato pa nadaljeval študij na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje, kjer je diplomiral iz slikarstva. Svojo ustvarjalno pot je posvetil mladinski knjižni ilustraciji, ilustrira pa tudi dela za odrasle.

Ukvarja se s stripom, likovno opremlja učbenike in priročnike ter izdeluje lutke.

Z Lutkovnim gledališčem Maribor je prvič sodeloval pri predstavi *Petelin se sestavi*, za katero je oblikoval likovno podobo.

Za svoja dela je bil večkrat nagrajen, leta 2010 je bil uvrščen na častno listo mednarodne zveze za mladinsko književnost IBBY, leto kasneje pa je prejel priznanje Hinka Smrekarja.

Z Lutkovnim gledališčem Maribor je nazadnje sodeloval kot avtor likovne podobe pri predstavi *Kako zorijo ježevci* (2018).

Anže Virant, dramaturg in asistent režije

Anže Virant deluje kot dramaturg, animator in oblikovalec svetlobe. Kot najmlajši član družinskega gledališča FRU-FRU živi in potuje po svetu z lutkami že od zgodnjega otroštva. Po končani gimnaziji je odšel na enoletni študij gledališke režije na Menu fakultetas v Litvo. Po zaključni diplomski produkciji (*Steklena menažerija*) se je vpisal na študij dramaturgije na AGRFT, kjer je leta 2016 diplomiral pri mentorju izr. prof. dr. Tomažu Toporišiču z naslovom *Analiza lutkovnih besedil in pedagoškega dela Lojzeta Kovačiča*. Je član gledališke skupine Artizani, ki je za svoje delo prejela več domačih in mednarodnih nagrad; je prejemnik študentske Prešernove nagrade za delo v uredniškem odboru revije *Oderuh*. Pisal je prispevke za revije *Tedna slovenske drame*, *Borštnikovega srečanje*, *Oderuh*, *Pogledi ...* Sodeluje s Hišo otrok in umetnosti in Lutkovnim gledališčem FRU-FRU, kjer nastopa v več predstavah. Leta 2016 je bil član strokovne žirije na festivalu mladinskih gledaliških in lutkovnih skupin Vizije v Novi Gorici, leta 2018 pa član strokovne žirije Linhartovega srečanja. V letih 2018 in 2019 je bil strokovni spremljevalec in selektor ljubiteljskih lutkovnih skupin za JSKD. Je predsednik Ustanove lutkovnih ustvarjalcev.

Urška Cvetko, avtorica glasbe

Urška Cvetko je flavtistka, glasbena pedagoginja in lutkarica. Študirala je na Akademiji za glasbo v Ljubljani, na Univerzi za glasbo in upodabljaljočo umetnost v Gradcu in na Conservatoriu di Firenze Luigi Cherubini, kjer je leta 2015 magistrirala z oceno »suma cum laude«. Je večkratna nagrajenka domačih in tujih tekmovanj (TEMSIG, Premio Claudio Abbado – 2015, TARG Israel – 2018). Kot flavtistka večinoma deluje v komornih sestavih, organizira koncerte in poučuje. Od leta 2012 glasbeno opremlja tudi filmske produkcije in gledališke predstave ter v njih tudi nastopa.